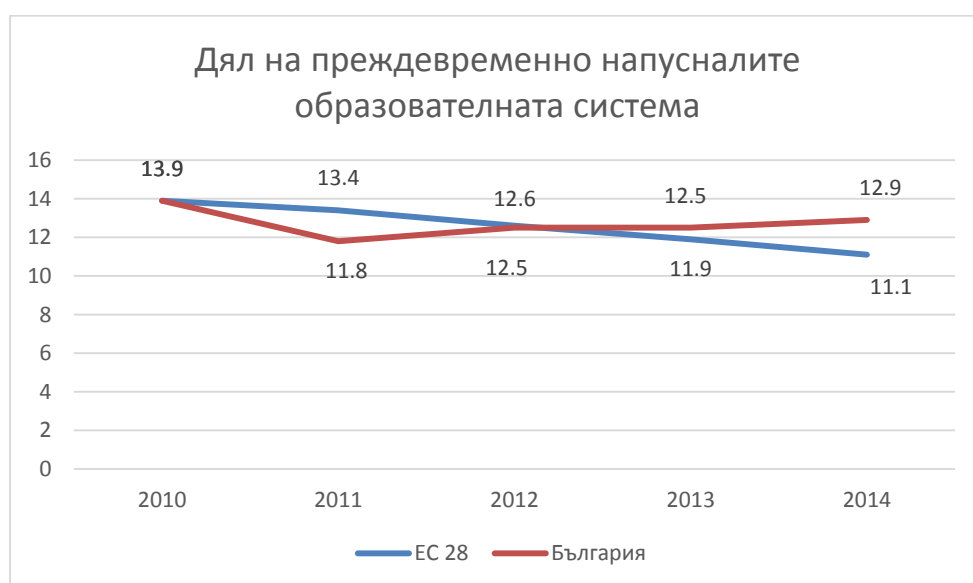

НАМАЛЯВАНЕ ДЕЛА НА ПРЕЖДЕВРЕМЕННО ОТПАДНАЛИТЕ ОТ ОБРАЗОВАНИЕ

Намаляването на дела на преждевременно напусналите образователната система е един от основните индикатори по Стратегията „Европа 2020“, като се предвижда до 2020 г. той да се понижи до 10 % общо за целия ЕС. Националната цел на България за същия период е в тази категория да попадат 11% от лицата във възрастовата група 18-24 г. Доколкото ранното отпадане от образование и обучение е сред основните предпоставки за последваща безработица и социално изключване, държавата следва да съсредоточи усилията си към много по-съществено намаляване на дела на преждевременно напусналите с оглед ограничаване на бедността предавана през поколенията от една страна, а от друга за осигуряването на работна сила с подходящи квалификации в съответствие с потребностите на пазара на труд.

На първо място трябва да се подчертае, че формулираната в рамките на мандата на първото правителство на ПП ГЕРБ национална цел е недостатъчно амбициозна и очертава тенденция към изоставане на България спрямо средното ниво за ЕС. Ако през 2010 г. дела на преждевременно напусналите образователната система за страната и средно за ЕС 28 е 13,9% при постигане на посочените по-горе цели България ще се представя по-лошо по този показател.

От графиката е видно, че докато средно за ЕС има устойчива тенденция за намаляване на този показател, в България след 2011г. се отчита влошаване, като достига 13,4 % през 2015 г. Още повече, че редица страни със сходно на нашето социално-икономическо развитие, като Чехия, Словакия, Полша и Хърватия устойчиво поддържат нива на отпадане в порядъка на около 5 %.

В тази връзка е важно да се посочи, че проблемът с отпадането от образование в на първо място социален и демонстрира невъзможността на държавата да осигури участието на децата в учебния процес дори до навършването на задължителната по конституция възраст (16 г.). Данните от проведено от Витоша рисърч проучване показват, че най-застрашени от отпадане в начален и прогимназиален етап от общото образование са децата от етническите малцинства и бедни семейства без постоянна работа и доходи.

КОИ ДЕЦА ОТПАДАТ НАЙ-ЧЕСТО ОТ УЧИЛИЩЕ (%)?

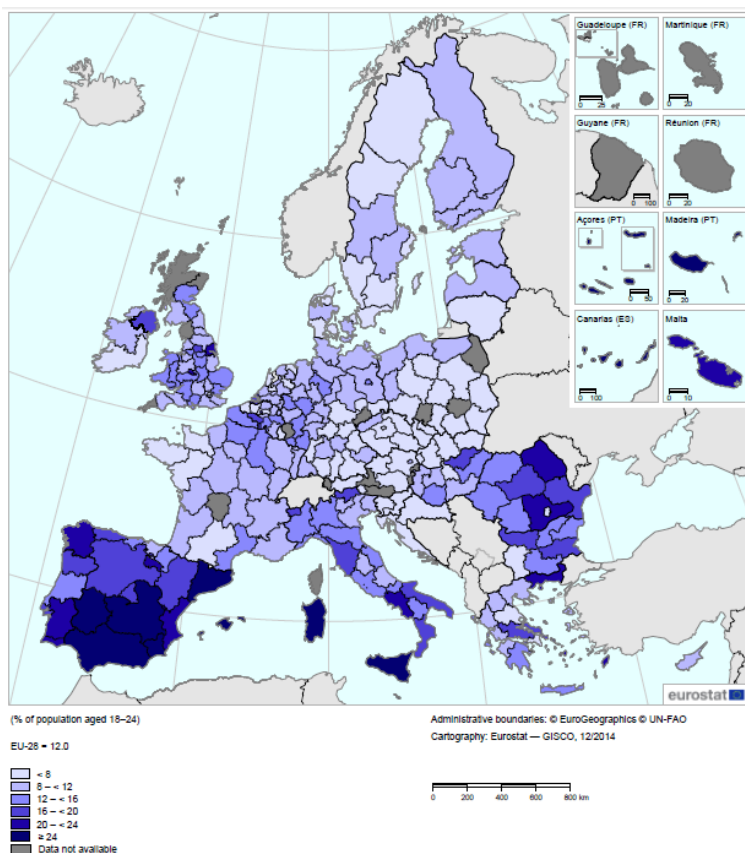
		I – IV клас	V – VIII клас
1.	ОТ ЕТНИЧЕСКИ МАЛЦИНСТВА	77	65,2
2.	ОТ СЕМЕЙСТВА, КОИТО ЧЕСТО СЕ МЕСТЯТ	39,3	28,7
3.	БЕДНИТЕ	29,3	27
4.	КОИТО НЕ ЖИВЕЯТ С РОДИТЕЛИТЕ СИ	20,9	29,8
5.	ДЕЦА НА РАЗВЕДЕНИ РОДИТЕЛИ И ДЕЦА ОТ НЕПЪЛНИ СЕМЕЙСТВА	19,4	20,8

От същото изследване става ясно, че сред основните причини за отпадане от образование е липсата на средства за учебници, учебни помагала, дрехи и обувки. Очертава се пряка връзка между материалните лишения, пред които са изправени учениците и техните семейства и възможността за пълноценно участие в образователната система.

Още повече редица изследвания показват, че родители без и с ниска степен на образование в много по-голяма степен са склонни да неглежират образованието на децата си.

ОТГОВОРИ	българи	турци	роми
Защото трябваше за помагам възрастни и да работя в домашното стопанство	11,7	10,2	12,8
Нямахме пари за учебници и тетрадки	16,1	26,3	26,2
Нямах подходящи дрехи и обувки	10,2	16,9	21,7

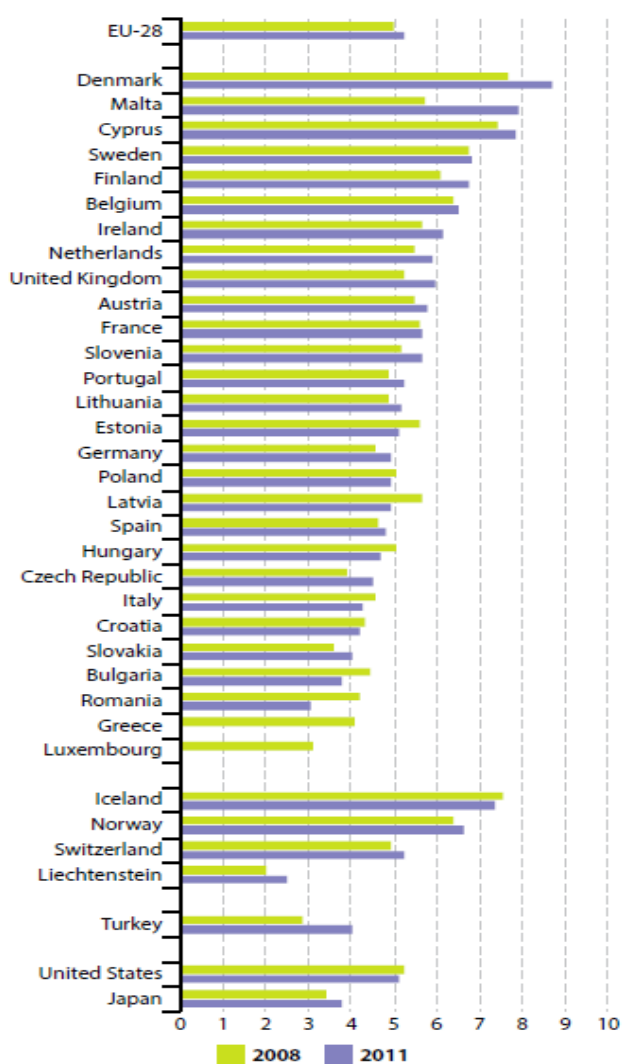
Връзка между социално-икономическата ситуация и отпадането от образование може да бъде направена и от данните за регионалните различия в дела на отпадналите от образование.

От данните на Евростат е видно, че в Югозападния район, в който е разположен и гр. София дела на преждевременно напусналите образователната система е значително по-нисък спрямо останалата част от страната и спрямо средното за ЕС. От друга страна в Северозападния район на планиране са регистрирани най-високите стойности по този показател за

страната, което е поредното доказателство, че липсата на възможности за трудова реализация и масовата бедност водят до трайно изключване на цели общности от участие в основни обществени системи, каквато е образователната.

4. Наред с очертаните социални и икономически предизвикателства, основна причина за задълбочаването на

проблема с преждевременно напусналите образователната система е и ниският размер на средствата, които България отделя за образование. По дял от БВП отделян за образование страната се нарежда на едно от последните места в Европа, което предопределя и невъзможността на образователните институции да инвестират в материална база, спомагателни услуги и персонал необходим за активната работа с децата и техните родители с оглед намаляване на броя на рано отпадащите.

Видно от посочените сравнителни данни дела на публичните инвестиции в

образование в България е над 20% по-нисък спрямо средното за ЕС. Още повече през периода на финансова и икономическа криза голямото мнозинство от държавите-членки увеличават средствата за образование, докато в България се отчита намаление. Независимо от задълбочаващите се проблеми в сектора след рязкото намаляване през периода 2009-2013 г. през 2015 г. средствата за образование отново бяха намалени спрямо постигнатото през 2014 г. Този факт, съчетан с налагания от неолибералните политически кръгове принцип „парите следват ученика“ води и до масовото закриване на училища в най-бедните и необлагодетелствани райони и лишаване на децата от тези райони от физически достъп до образователна институция.

От основните статистически показатели е видно, че водената към момента политика не съдържа реални мерки, които да доведат

до трайно повишаване на качеството на образованието и осигуряването на равен достъп до образование за всички български граждани в съответствие с разпоредбите на Конституцията и законите на Република България. Нещо повече, видно и от дебатите в Народното събрание по време на разглеждането на проекта за Закон за училищното и предучилищно образование, се налага безпринципния стереотип, че достъпът до качествено образование ще бъде предимно функция на материалните възможности на родителите, лишавайки по този начин децата и младежите от равен шанс в живота. Подобни постановки са крайно неприемливи за огромното мнозинство от българските граждани.

Една от първите стъпки за преодоляване на неравенствата, генерирани от образователната система в настоящия и вид в осигуряване на средства за инвестиции в образователната система в размер на не по-малко от 4 % от БВП, като се даде приоритет на по-малките общини и необлагодателстваните райони.

Вж. също:

[Показатели за стратегия "Европа 2020"](#)